

KARTA EWIDENCYJNA ZABYTKU NIERUCHOMEGO WPISANEGO DO REJESTRU ZABYTKÓW

1. Nazwa

DZWONNICA PRZYKOŚCIELNA

2. Czas powstania

XVIII w.

3. Miejscowość

LEWICZYN

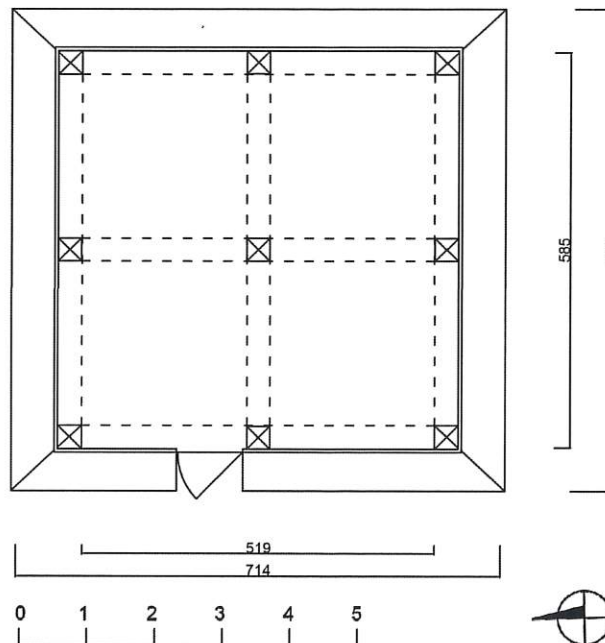
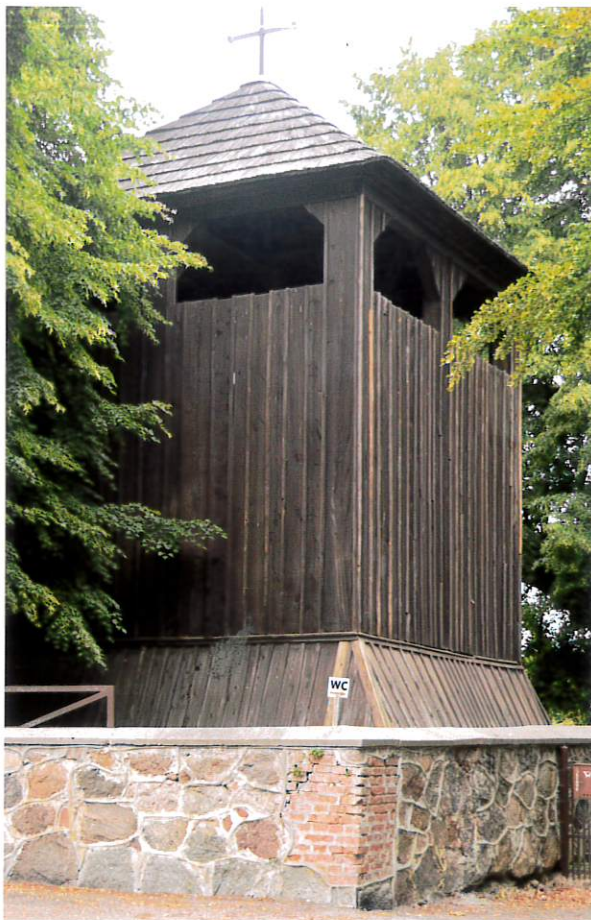
4. Adres

Lewiczyn 1

nr ewidencyjny działki 155

nr księgi wieczystej

11. Materiały graficzne

5. Przynależność administracyjna

województwo mazowieckie
powiat grójecki
gmina Belsk Duży

6. Współrzędne geograficzne

N: 51°48'07" E: 20°51'41"

7. Poprzednie nazwy miejscowości

8. Właściciel i jego adres

Parafia Rzymskokatolicka Św.
Wojciecha Biskupa i Męczennika
w Lewiczyń
Lewiczyn 1, 05-622 Belsk Duży

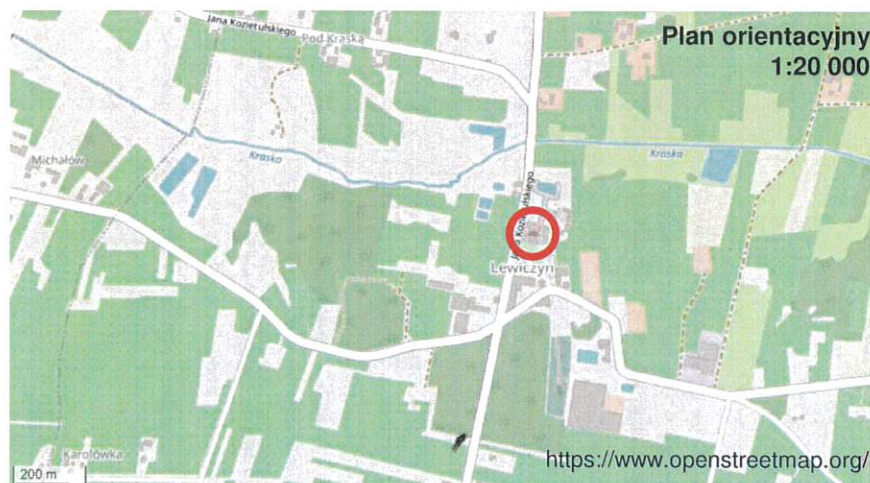
9. Użytkownik i jego adres

j.w.

10. Formy ochrony

- Wpis do rejestru zabytków wraz z kościołem pw. św. Wojciecha – nr rej. 79/A/81 z 10.03.1981 r.

Fot. 1. Elewacja południowa i wschodnia, 2022.

Parafię erygowano w 1310 r., natomiast plebanem i plebanem lewiczyskim był ks. Maciej. Fundatorami pierwotnej świątyni byli Lewicy z Lewiczyna herbu Prawda. Kościół wzniesiono na wzgórzu, które zgodnie z podaniami w XIII w. usypane zostało z czapek przez wojsko książęce, w podzię Bogu za zwycięską bitwę. Nazwa miejscowości Lewiczyn pochodzić ma od "wiego czynu" – zwycięstwa jakiego dokonano.

W 1603 r. po wizytacji bpa poznańskiego Wawrzyńca Groślickiego, potwierdzającej awaryjny stan ówczesnego kościoła, zaczęto gromadzić materiał na budowę nowej świątyni. Jak głosi legenda miała ona powstać na wczesnośredniowiecznym grodzisku, jednak za sprawą Matki Bożej drewno do budowy zostało cudownie przeniesione na wzniesienie obok starego kościoła. Tam też zaczęto realizować budowę. Obecny kościół drewniany ufundowany w 1606 r. przez Prokopa Oborskiego podstolego czerskiego, poświęcony w 1608 r. Podczas gruntownego remontu prowadzonego za sprawą proboszcza lewiczyskiego Andrzeja Gólkowskiego w 3 ćw. XVII w., kościół uposażono w dwie wieże. W l. 30. XVIII w. świątynia znacznie ucierpiała w trakcie wichury i odbudowano ją jako jednowieżową.

W XVII w. rozwinął się kult Matki Bożej Lewiczyskiej wokół obrazu, który w 1604 r. podarował kościołowi ks. Jan Opaliński, opat z Rokitna, który otrzymał obraz w spadku po matce. Liczne cuda sprawiły, że w 1684 r. bp Wierzbowski wydał dekret uznający cudowność tegoż obrazu, a jego kult na przełomie XVII i XVIII w. wykraczał poza granice Mazowsza.

Jedyna informacja dot. dzwonnicy przykościelnej w Lewicynie odnosi się do datacji określonej na XVIII w.

MATERIAŁ, KONSTRUKCJA, TECHNIKA:

Fundament: brak. Konstrukcja posadowiona na polipie.

Konstrukcja: drewniana, 4-poziomowa, słupowo-ryglowa wzmocniona wiezami i zastrzalami. Oparta na 9-ciu słupach: 4 słupy narożne, 4 słupy pośrednie stanowiące konstrukcję ścian, 1 słup centralny.

Elementy konstrukcji (wraz z przybliżonymi przekrojami): 1) słup centralny (ok. 35x37 cm), 2) słupy (ok. 25x27), 3) rygle (ok. 20x17), 4) podwalina pod ramę środkową (30x23), podwalina pod ściany (35x23), 5) wieże, zastrzaly (ok. 18x17), 6) wieże stopowe (ok. 32x27), 7) oczepek (wym. niedostępny), 8) belki pod dzwony (wym. niedostępny).

Ściany zewnętrzne złożone z 4-poziomowej konstrukcji słupowo-ryglowej oraz szalunku. Każda ze ścian dzielona słupami na dwie osie. Ostatni z poziomów niższy od pozostałych, artykułowany otworami – po dwa okna na każdej ze ścian; otwory w układzie leżącego prostokąta ze ściętymi górnymi narożami. Szalowanie pionowymi deskami z kantówkami na styku.

Złącza ciesielskie: 1) nakładka – w łączeniu zastrzalów ze słupami, wieczy z ryglami i słupami; 2) czop kołokowany – w łączeniu rygli ze słupami; 3) czop niekołowany – w łączeniu wieczy stopowych ze słupami; 3) wrap – w łączeniu podwalin.

Ciesielskie znaki montażowe: czytelne, umieszczone w ramach środkowych ze stroną odłączania od podwalni oraz od zachodu. Znaki w formie pionowych nacięć (IIII I/lub V), które w zależności od lokalizacji elementu rozszerzano o nacięcia z dłuowanymi trójkątami (np. I lub I).

Wieża dachowa: drewniana, krokwiowa. **Pokrycie dachowe:** gont. **Krzyż metalowy** w szczycie dachu.

Stropy, schody, stolaria okienna, posadzki: brak.

Drzwi zewnętrzne: jednoskrzydłowe, deskowo-listwowe z zastrzalem. **Zawiasy pasowe** (2 szt.), każdy z prostą listwą obejmującą wszystkie deski (4 szt.) **Zamknięcie** na współczesną zasuwę z kłódką.

RZUT zbliżony do kwadratu, dzielony słupami na 4 przęsa. Komunikacja przez drzwi w ścianie zachodniej (przez północno-zachodnie przęso).

BRYŁA wolnostojąca, zwarta, trójkątnowa. W podstawie ścięty ostryśup o podstawie zbliżonej do kwadratu (fartuch). Powyżej pionowy prostopadłościanu zwieńczony dachem namiotowym (ostróslupem czworokątnym). Brak podpiwniczenia.

ELEWACJE analogiczne, z rysunkiem pionowego szalunku podkreślonego kantówkami. W parti przylegającej do trapezowej fartuch. Powyżej część główna w kształcie pionowego prostokąta ze sterczą okienną w górnej jej części. Na każdej z elewacji po dwa poziome otwory ze ściętymi, górnymi narożami. Całość zamknięta trójkątą dachą namiotowego. W szczycie krzyż z ramionami w osi wschód-zachód. Drzwi usytuowane w elewacji zachodniej, w obrębie fartucha, przesunięte z osi w kierunku północnym.

WNĘTRZE jednoprzestrzenne, wypełnione elementami drewnianej konstrukcji.

Dwa dzwony zawieszane w przęsach północnych (wschodnim i zachodnim) – po jednym na przęso.

INSTALACJE: brak.

14. Kubatura 258,9 m ³	15. Powierzchnia użytkowa 34 m ²	16. Przeznaczenie pierwotne Dzwonnica	17. Użytkowanie obecne Dzwonnica
18. Stan zachowania Ogólny stan zachowania budynku: dobry. Brak śladów zawilgocień. ▪ Konstrukcja – dobry. Widoczna miejscowa (powierzchniowa) degradacja pojedynczych elementów tj. miecze stopowe, końcówki podwalin. Brak miecza w ramie północnej. ▪ Ściany zewnętrzne (szalunek) – dostateczny. Widoczne prześwity między deskowaniem fartucha a deskowaniem ścian. Fartuch ściany północnej z mchem. Północno-wschodni narożnik fartucha porażony porostami, końcówki desek poszczerbione. ▪ Powąta – dobry; brak śladów zawilgocenia. ▪ Drzwi – dobry. ▪ Wieżba dachowa – dobry. ▪ Pokrycie dachowe – dobry.		19. Istniejące zagrożenia, najpilniejsze postulaty konserwatorskie Zagrożenia: ▪ Brak bieżących remontów i konserwacji. ▪ Samodzielne remonty i przeróbki konstrukcji oraz wymiana oryginalnych elementów. ▪ Zmiana warunków wodno-gruntowych. Postulaty konserwatorskie: ▪ Okresowe kontrole stanu technicznego celem sprawdzenia występowania i eliminacji czynników niszczących. ▪ Założenie instalacji odgromowej. ▪ Inwentaryzacja ciesielskich znaków montażowych dla całości konstrukcji ▪ Rozpoznanie i dokumentacja (ewentualna inwentaryzacja) oraz analiza znaków ciesielskich występujących na powierzchniach elementów konstrukcji. ▪ Traseologia – rozpoznanie i analiza śladów pozostawionych przez narzędzia ciesielskie.	

20. Akta archiwalne (rodzaj akt, numer i miejsce przechowywania)

21. Uwagi

22. Adnotacje o inspekcjach, informacje o zmianach (daty, imiona i nazwiska wypełniających)

23. Bibliografia

- 1) R. Matyjas, *Tradycja Mazowska. Powiat grójecki. Przewodnik subiektywny*, Warszawa 2014, s. 108-110, <http://www.mazowieckieobserwatorium.pl/przewodniki/pdf/przewodnik-grojecki.pdf> (data dostępu: 12.08.2022 r.)
- 2) <https://sanktuarium-lewiczyn.pl/index.php/historia/historia-kosciol> (data dostępu: 16.08.2022 r.)
- 3) Kościół parafialny p.w. św. Wojciecha i Marcina Biskupów, Lewiczyn, Karta ewidencyjna zabytku nieruchomego, oprac. mgr M. Kozera, 1993, WUOZ w Warszawie delegatura w Radomiu.
- 4) Dzwonnica, Lewiczyn, Karta zabytku nieruchomego, 1967.

24. Opracowanie karty ewidencyjnej (autor, data i podpis)

tekst mgr Ewelina Maciejczyk, IX 2022 r.

plany, rysunki mgr Ewelina Maciejczyk, IX 2022 r.

fotografie mgr Ewelina Maciejczyk, IX 2022 r.

Maciejczyk

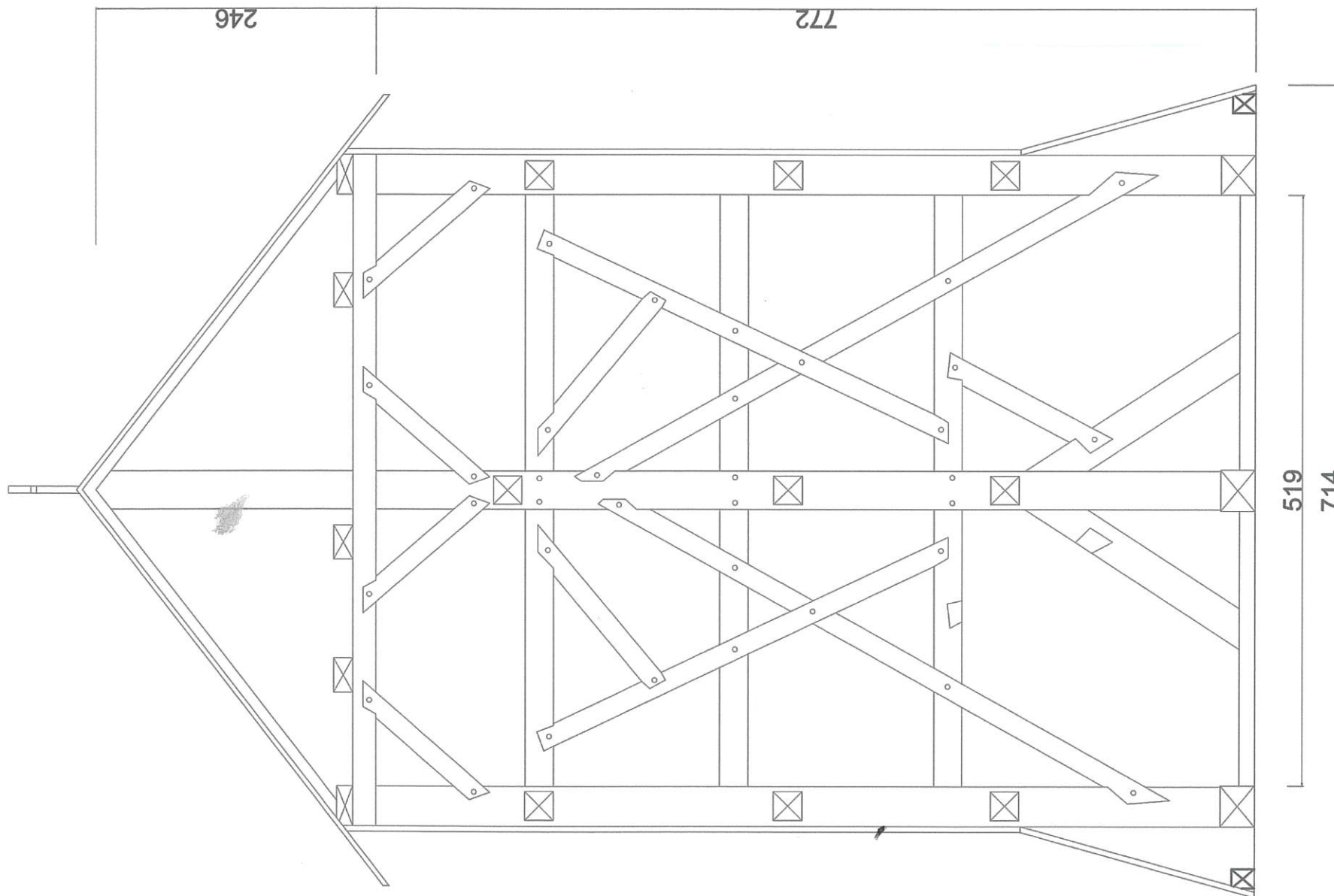
25. Źródła ikonograficzne (rodzaj, miejsce przechowywania)

- 1) *Kościół parafialny w Lewiczynie* [z:] A. Fridrich, *Historie cudownych obrazów Najświętszej Maryi Panny w Polsce*, T. 3, 1908, s. 49.

26. Załączniki

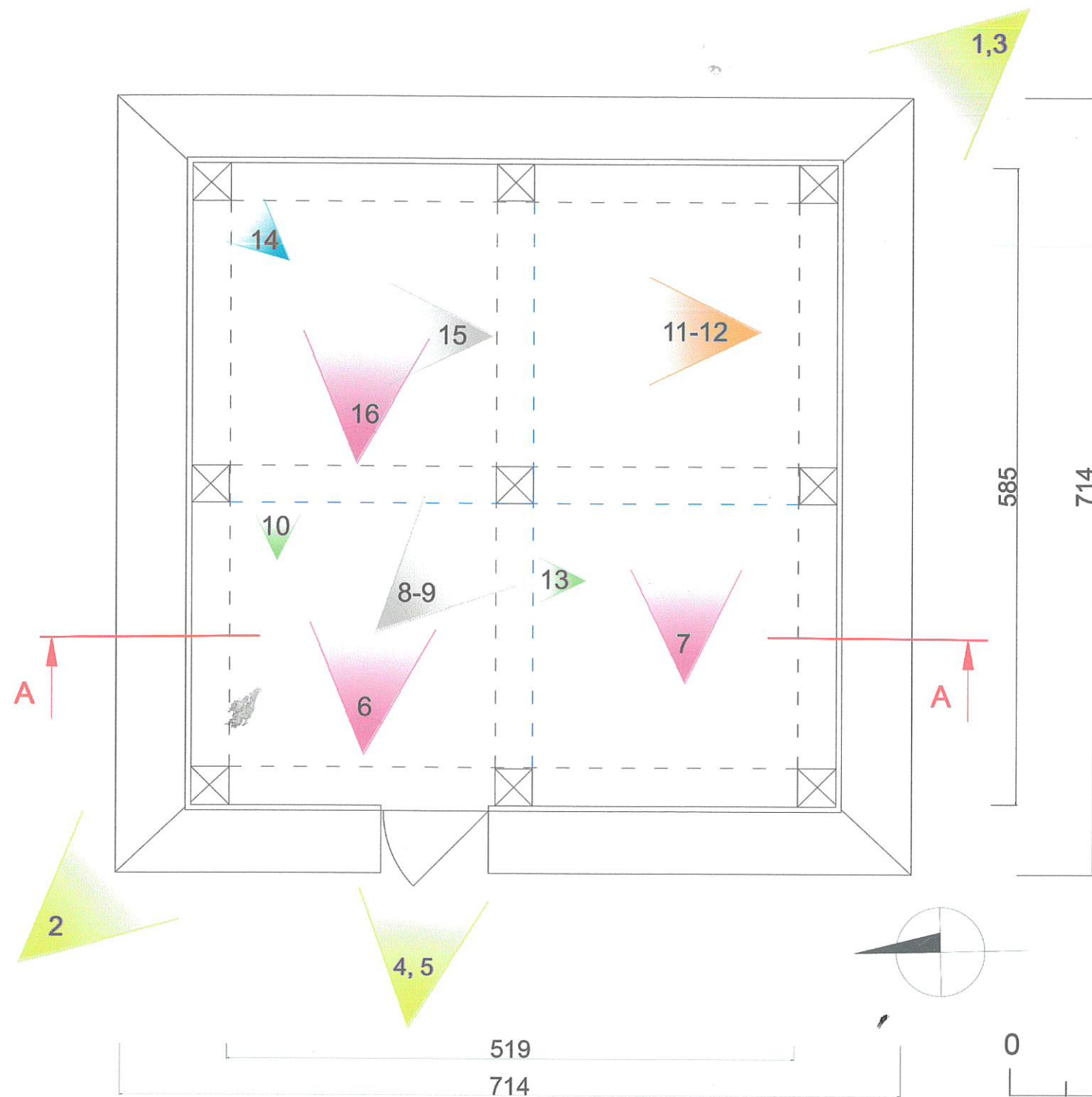
Załącznik nr 1 (przekrój, rzut),
Załącznik nr 2 (plan sytuacyjny, fotografie 2-7),
Załącznik nr 3 (fotografie 8-14),
Załącznik nr 4 (fotografie 15-16, ilustracja 1).

1. Miejscowość	LEWICZYN	5. Nazwa zabytku (jak w karcie), adres	6. Zawartość załącznika:
2. Gmina	Belsk Duży	DZWONNICA PRZYKOŚCIELNA	Przekrój.
3. Powiat	grójecki	Lewiczyn 1, 05-622 Belsk Duży	Rzut, wykaz fotografii.
4. Województwo	mazowieckie		

Rys. 1. Przekrój
(widok od zachodu na ramę północno-południową)
skala 1:50

Przebieg 1x2012

Wykaz fotografii:

1. Elewacja południowa i wschodnia.
2. Elewacje północna i zachodnia.
3. Fartuch w narożniku południowo-wschodnim.
4. Drzwi (elewacja zachodnia) – awers.
5. Drzwi (elewacja zachodnia) – rewers.
6. Rama północna (widok od zachodu).
7. Rama południowa (widok od zachodu).
8. Przęsło północno-zachodnie – widok na słup środkowy.
9. Górne poziomy przęsła północno-zachodniego wraz z dzwonem.
10. Rama północna – fragment zastrzału ze znakiem montażowym.
11. Rama wschodnia – górne poziomy (widok od północy).
12. Rama wschodnia – poziom przyziemia (widok od północy).
13. Rama zachodnia – fragment miecza ze znakiem montażowym.
14. Końcówka podwaliny pod fartuchem w narożniku północno-wschodnim.
15. Ściana północna (północno-wschodnie przęsło).
16. Ściana wschodnia (północno-wschodnie przęsło).

**Rys. 2. Rzut przyziemia
skala 1:50**

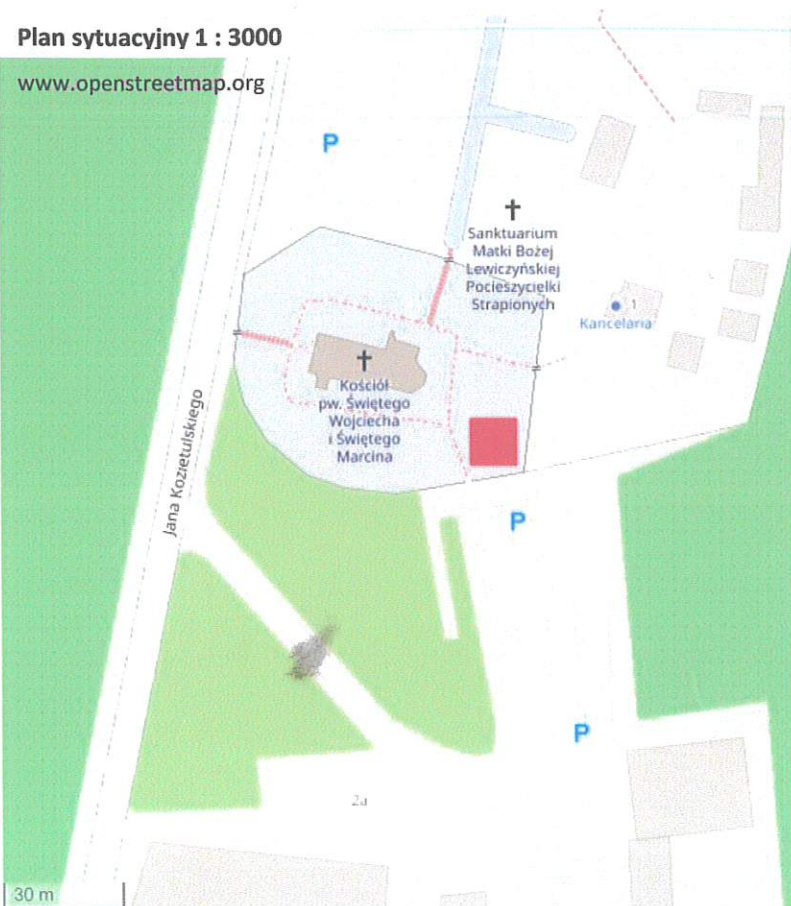
— strona odwiązywania – występowania
— ciesielskich znaków montażowych

8-9 — miejsce wykonania fotografii z numerem
porządkowym.

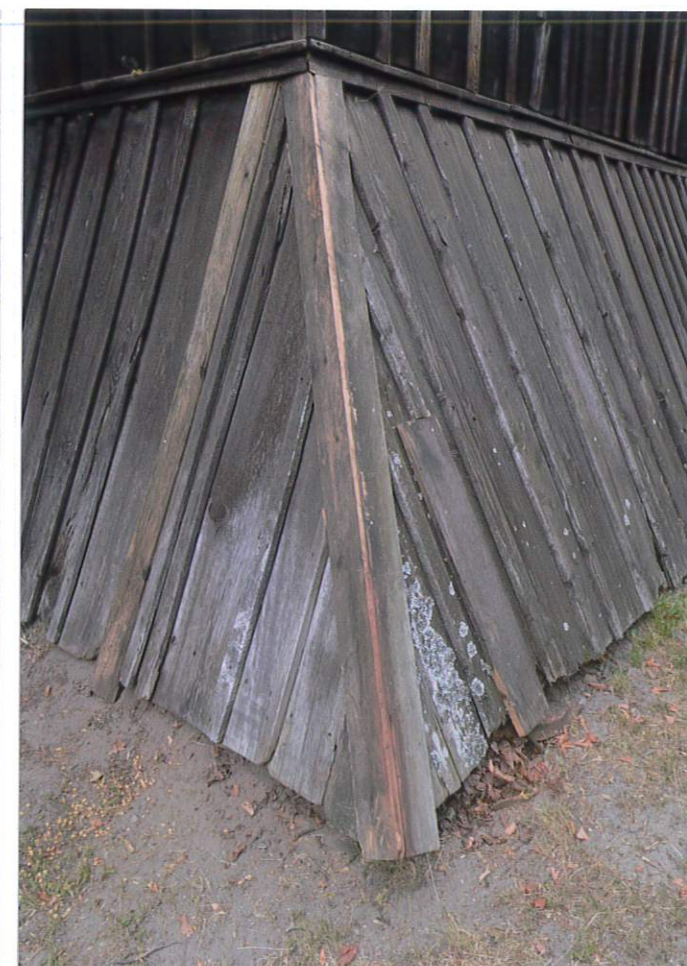
1. Miejscowość	LEWICZYN	5. Nazwa zabytku (jak w karcie), adres	6. Zawartość załącznika:
2. Gmina	Belsk Duży	DZWONNICA PRZYKOŚCIELNA	Plan sytuacyjny, fotografie nr 2-7.
3. Powiat	grójecki	Lewiczyn 1, 05-622 Belsk Duży	
4. Województwo	mazowieckie		

Plan sytuacyjny 1 : 3000

www.openstreetmap.org

Fot. 2. Elewacje północna i zachodnia, 2022.

Fot. 3. Fartuch w narożniku południowo-wschodnim,

Opracowanie załącznika: mgr Ewelina Maciejczyk,
(data i podpis) IX 2022 r.

Maciejczyk

Fot. 5. Drzwi (elewacja zachodnia) – rewers, 2022.

Fot. 4. Drzwi (elewacja zachodnia) – awers, 2022.

Fot. 7. Rama południowa (widok od zachodu), 2022..

Fot. 6. Rama północna (widok od zachodu), 2022..

1. Miejscowość	LEWICZYN	5. Nazwa zabytku (jak w karcie), adres	6. Zawartość załącznika:
2. Gmina	Belsk Duży	DZWONNICA	Fotografie nr 8-14.
3. Powiat	grójecki	PRZYKOŚCIELNA	
4. Województwo	mazowieckie	Lewiczyn 1, 05-622 Belsk Duży	

Fot. 8. Przęsło północno-zachodnie – widok na słup środkowy, 2022.

Fot. 9. Górne poziome przęsła północno-zachodniego wraz z dzwonem, 2022.

Fot. 10. Rama północna – fragment zastrzału ze znakiem montażowym, 2022..

Opracowanie załącznika: mgr Ewelina Maciejczyk,
(data i podpis) IX 2022.

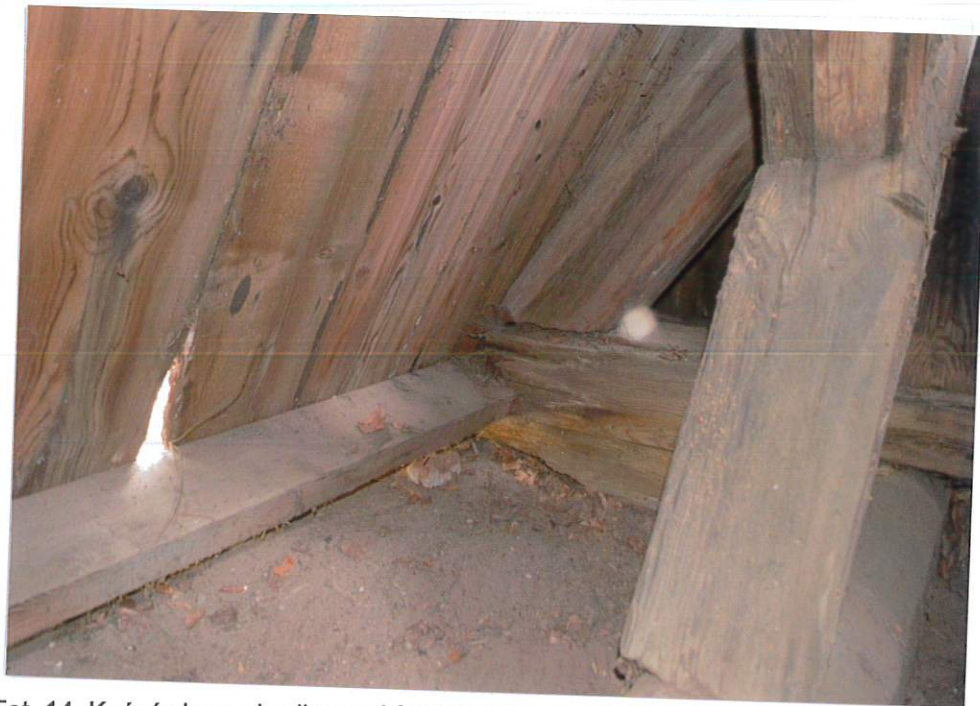
Maciejczyk

Fot. 12. Rama wschodnia – poziom przyziemia (widok od północy), 2022.

Fot. 11. Rama wschodnia – górne poziomy (widok od północy), 2022.

Fot. 14. Końcówka podwaliny pod fartuchem w narożniku północno-wschodnim, 2022

Fot. 13. Rama zachodnia – fragment miecza ze znakiem montażowym, 2022..

1. Miejscowość	LEWICZYN	5. Nazwa zabytku (jak w karcie), adres DZWONNICA PRZYKOŚCIELNA Lewiczyn 1, 05-622 Belsk Duży	6. Zawartość załącznika: Fotografie nr 15-16. II. 1
2. Gmina	Belsk Duży		
3. Powiat	grójecki		
4. Województwo	mazowieckie		

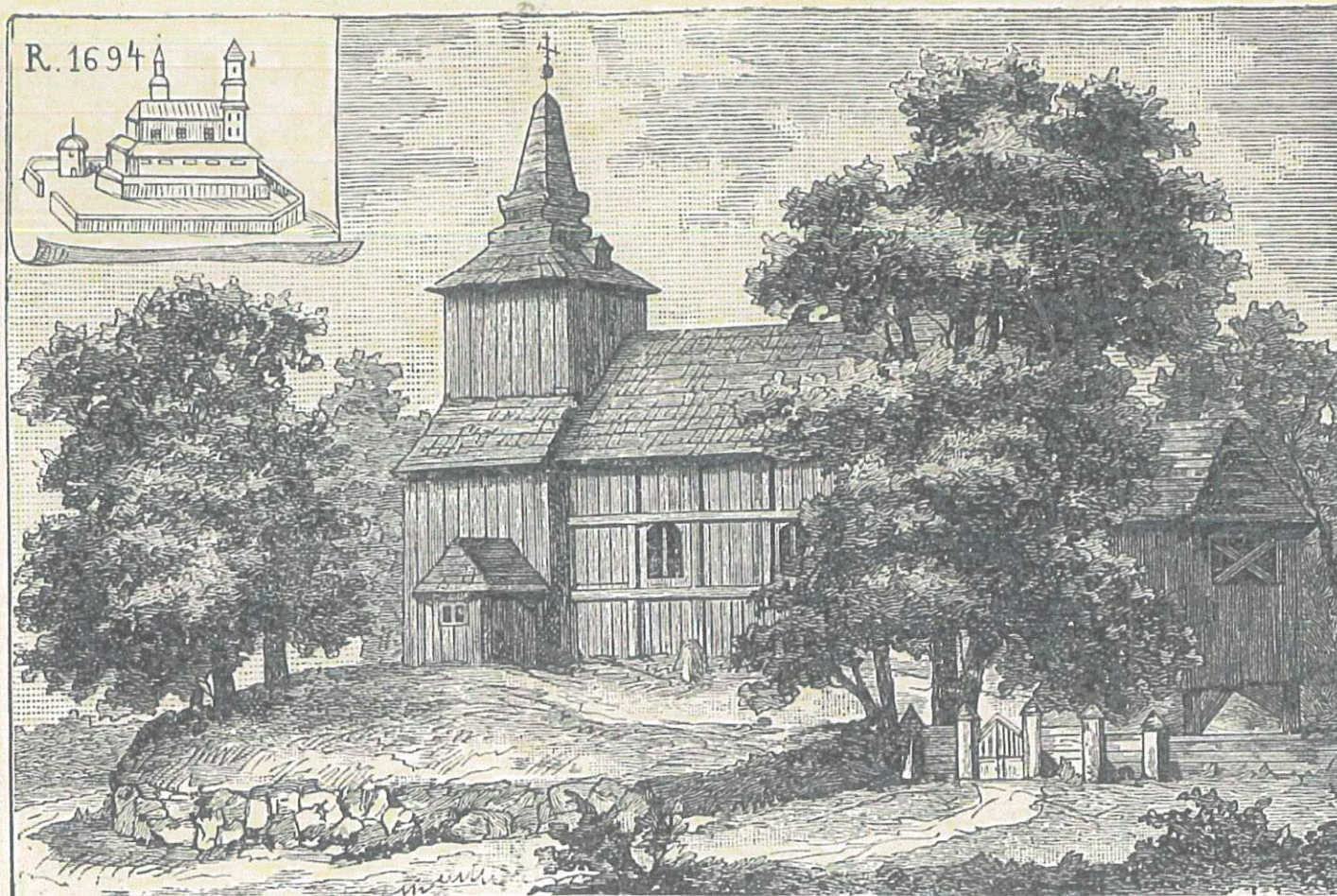
Fot. 15. Ściana północna (północno-wschodnie przęsło), 2022.

Fot. 16. Ściana wschodnia (północno-wschodnie przęsło), 2022.

Opracowanie załącznika: mgr Ewelina Maciejczyk,
(data i podpis) IX 2022.

Maciejczyk

Kościół parafialny w Lewiczynie.

II. 1. Kościół parafialny w Lewiczynie [z:] A.Fridrich, *Historie cudownych obrazów Najświętszej Maryi Panny w Polsce*, T. 3, 1908, s. 49